

Nr 67.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1928 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om tillämpning av den allmänna arrendelagens grundsatser vid utarrendering av kronojord m. m.

(2:a avd.)

Utskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft nedan omnämnda, inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) två likalydande, nr 210 i första kammaren av herrar *Elisson* och *Nilsson, Alexander* och nr 297 i andra kammaren av herr *Johanson* i Hallagården, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte tillse, att de ledande grundsatser, som fastslagits i den allmänna arrendelagen, måtte komma i tillämpning vid utarrendering av kronojord, även i de fall, då bestämmelserna äro av dispositiv natur, ävensom föranstalta om ändring av gällande praxis att upplåta kronoarrenden under kortvariga arrendeperioder;

2) nr 299 i andra kammaren av herrar *Carlsson-Frosterud* och *Mogård*, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande snarast möjligt av sådana bestämmelser för upplåtelse av arrendejordbruk och torp å kronoparker samt torp å kronans utarrenderade jordbruksegdomar, att gällande arrendelagsstadganden för motsvarande arrendeupplåtelser å enskild jord må i görligaste mån vinna tillämpning för även här ifrågavarande upplåtelser.

I motionerna I: 210 och II: 297 anföres bl. a. följande:

»Vid 1927 års riksdag vidtogos vissa ändringar i den allmänna nyttjanderättslagen i syftemål att stärka arrendatorernas ställning. De förbättringar och kompletteringar i gällande arrendebestämmelser, som härvid åstadkommas, komma säkerligen att visa sig vara betydelsefulla ur såväl jordbrukspolitisk som social synpunkt.

Flertalet av de bestämmelser, som infördes genom 1927 års lagstiftning, äro emellertid av dispositiv natur, d. v. s. de kunna försättas ur kraft genom avtal mellan parterna. Bestämmelsernas huvudbetydelse torde därför vara, att i lagstiftningen fastslagits vissa rättsregler såsom de normala i arrendeförhållandet.

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 10 saml. 24 häft. (Nr 67.)

Den allmänna nyttjanderättslagen har i huvudsak tillämpning jämväl på arrendeupplåtelser å kronojord. Vissa kompletterande bestämmelser i ämnet finnas emellertid i en kungl. kungörelse den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner. Denna kungörelse har icke undergått någon ändring i sammanhang med genomförande av 1927 års lagstiftning. Bestämmelserna i sistnämnda kungörelse stå därför i vissa hänseenden i uppenbar strid med de principer, som legat till grund för 1927 års ändringar i de allmänna arrendelagarna. Så är till exempel förhållandet beträffande nyodling och täckdikning.

Enligt 17 § första stycket allmänna nyttjanderättslagen är arrendator oförhindrad att å den arrenderade jorden verkställa nyodling eller åtgärd för anordnande av varaktigt betesbruk, dock ej utan jordägarens medgivande å mark, varå finnes ståndskog eller växtligt ungskogsbestånd eller varå jordägaren vidtagit eller är skyldig vidtaga åtgärder för återväxtens betryggande. Ej heller må utan sådant medgivande nyodling ske å mark, därå särskilda åtgärder vidtagits för varaktigt betesbruk. Enligt andra stycket i samma paragraf är arrendatorn berättigad till ersättning för arbetet vid avträdet.

Enligt 17 § tredje stycket allmänna nyttjanderättslagen är jordägaren pliktig att för arrendatorn utföra täckdikningsarbete enligt av jordägaren godkänd eller av statens lantbruksingenjör eller hos hushållningssällskap anställd jordbrukskonsulent uppgjord plan till arrendatorn utgiva ersättning dels, så snart arbetet blivit behörigen utfört, för så stor del av kostnaden, som motsvarar värdet av rören, dels ock, när fastigheten avträdes, för vad arrendatorn i övrigt kostat å täckdikningen i den mån det varit nödigt. Vid avträdet får dock vissa i lagrummet närmare angivna avdrag göras å ersättningen för arbetet.

I fråga om kronoarrenden gäller jämlikt 21:a punkten i 1908 års kungörelse, att nyodling må å kronans jordbruksdomäner tillåtas endast på de områden och under de villkor, som i arrendekontraktet eller sedermera på arrendators framställning av vederbörande förvaltningsmyndighet bestämmes. För större odlings- eller täckdikningsarbeten, varav egendomen tillskyndas synnerlig fördel med arrendatorn under sin arrendetid ej kan tillgodogöra sig en kostnaden motsvarande inkomst, må efter domänstyrelsens prövning gottgörelse tilläggas arrendatorn genom skälig minskning i ett eller flera års arrendavgift.

I enlighet med gällande grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner skall arrende av kronan tillhörig jordbruksegendom i allmänhet omfatta 20 år, men utarrendering på kortare tid må ske om, bland annat, under närmast följande år sådant förhållande kan antagas inträda, som väsentligen inverkar på arrendevärdet.

Såsom framgår av domänstyrelsens yttrande över jordsakkunnigas förslag till ändring av den allmänna nyttjanderättslagen (prop. nr 182/1927, sid. 78) har utarrenderingen av kronan tillhörig jordbruksegendom under senare åren i allmänhet skett på kortare tid, fem, sju å tio och högst femton år. I huvudsak liknande bestämmelser äro i 1925 års ecklesiastika arrendeförordning meddelade i fråga om utarrendering av ecklesiastisk jord. Beträffande upplåtelse på arrende av annan än nyssnämnd kronans fastighet, såsom de i allmänhet smärre lägenheter, som finnas på kronoparkerna, äger domänstyrelsen i varje fall efter för handen varande förhållanden bestämma arrendetiden. Då dessa upplåtelser i allmänhet utgöras av arbetarlägenheter, huggaretorp och köraretorp, från vilkas jordbruk arrendatorn endast i undantagsfall kan få sin huvudsakliga bärgning, och då det är av vikt för skogsbruket, att lägenheterna innehavas av personer, som kunna utföra effektivt arbete i skogarna, sker upplåtelse därav endast på kortare tid, högst fem år. Det är dock

mycket vanligt, fortsätter domänstyrelsen, att arrendator, som väl sköter den upplåtna lägenheten och i övrigt fullgör avtalad arbetsskyldighet, erhåller förnyat arrende både en och flera femårsperioder. Någon bestämd optionsrätt är han dock icke tillförsäkrad.

Av dessa uttalanden torde tydligt framgå, att vid utarrendering av kronans jordbruksfastigheter i fråga om arrendetidens längd undantagen blivit huvudregel.

Genom 1927 års lagändring har beträffande bolagsarrenden införts en minimitid av femton år och beträffande arrenden under fideikommiss en minimitid av tio år. Det synes därför med skäl kunna ifrågasättas, huruvida kronarrenden böra få slutas på kortare tid, än som gäller i fråga om nyssnämnda grupper.»

Motionen II: 299 innehåller följande motivering.

»Genom riksdagens beslut år 1927 underkastades de allmänna bestämmelserna om jordbruksarrende i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom betydelsefulla förändringar. Härjämte utsträcktes den norrländska arrendelagens tillämpningsområde till de delar av Kopparbergs län, där lagen hittills ej gällt, Värmlands län samt större delen av bergslagssocknarna av Örebro län. Samtliga lagändringar ha trätt i kraft den 1 augusti 1927.

Beträffande ändringarna i fråga om de allmänna bestämmelserna om jordbruksarrende syfta dessa tydligen till att trygga jordbruksarrendatorernas ställning samt att möjliggöra för dem att skörda resultatet av sitt å arrendelägenheten nedlagda arbete, varigenom även denna upplåtelseform kan komma att tjäna det jordsociala ändamålet. Detta kommer i särskild grad till synes ifråga om utsträckningen av den norrländska arrendelagens tillämpningsområde. Denna lag stipulerar som bekant särskilda bestämmelser rörande jord å landet, vilken upplåtes på arrende och vid avtalets ingående tillhör bolag eller enskild förening och där arrendet omfattar odlad jord till en vidd av minst fyra och högst tjugofem hektar. Beträffande dessa arrenden skall upplåtelsen ske för viss tid, ej understigande femton år, eller ock för arrendatorns livstid. Dessa jämte andra bestämmelser i arrendelagarna skänka arrendatorerna ett välbehövt stöd mot mäktiga intressen, samtidigt som de bereda brukaren den trygghet, som är ett betydelsefullt villkor för att duktiga jordbrukare skola vara villiga att bruka bolagens jordbruksjord.

Vid arrendelagarnas antagande var tillämpning å jord, som vid arrendeaftals ingående tillhörde kronan, icke avsedd. Detta har av arrendator av kronans jord å vissa kronoparker betraktats såsom en för dem kännbar brist och orättvisa. Sålunda har ett antal arrendatorer å Vassgårdar, Björneborgs, Håkanbols, Villingsbergs, Stadra och Klotens kronoparker i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om sådan ändring i de administrativa bestämmelser, som gälla för utarrendering av jordbruk å kronoparker i de delar av landet, där norrländska arrendelagen nu gäller, att de måtte bli likställda med bolagsarrendatorerna och att de i nyttjanderättslagen antagna bestämmelserna om bolag måtte tillämpas å arrende inom kronoparkerna i övriga delar av riket. Därigenom skulle de, enligt framställningen, tillerkännas ett behövt skydd mot det godtycke, som av vederbörande tjänstemän nu kan ifråga om dem tillämpas. Särskilt påpeka de, att den korta arrendetiden av två—tre eller högst fem år, som nu tillerkännes dem, icke förmår öka deras intresse att förbättra sina jordbruk.

Dessa synpunkter förtjäna allvarligt beaktande. Vid 1924 års slut funnos å landets kronoparker sammanlagt omkring 4,600 torp och arrendegårdar med större eller mindre arbetsskyldighet — i något enstaka undantagsfall var så-

dan icke föreskriven. Det är följaktligen en icke obetydlig del av landets arrendatorer, som för sin trivsel och trygghet har behov av förbättrade arrendeförhållanden även å kronans jord.

Enligt gällande grunder för förvaltning av kronans jordbruksdomäner skall arrende av kronan tillhörig jordbruksegendom visserligen i allmänhet omfatta tjugu år, men utarrendering på kortare tid må ske, om bland annat under närmast följande åren sådant förhållande kan antagas inträda, som väsentligen inverkar på arrendevärdet. I enlighet därmed och efter av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter har utarrendering av nämnda egendomar under senare åren i allmänhet skett på kortare tid, fem, sju å tio och högst femton år. I avseende på arrendetiden i huvudsak liknande bestämmelser äro i 1925 års ecklesiastika arrendeförordning meddelade ifråga om utarrendering av ecklesiastisk jord. Ett anmärkningsvärt undantag göres dock beträffande upplåtelse på arrende av annan än nyssnämnd kronans fastighet, såsom de i allmänhet smärre lägenheter, som finnas på kronoparkerna. Ifråga om dessa äger domänstyrelsen i varje särskilt fall efter för handen varande förhållanden bestämma arrendetiden, varvid upplåtelsen endast medgives på kortare tid, högst fem år. Ej heller är arrendator av sådan lägenhet tillförsäkrad någon optionsrätt. Dessa bestämmelser ge otvetydigt vid handen, att arrendatorerna å kronoparkerna befinna sig under mycket otrygga förhållanden, och att gällande bestämmelser icke lämna dem nödig säkerhet gentemot godtycke.

Likaledes torde i fråga om torp å kronans utarrenderade jordbruksegendomar finnas behov av reglerande bestämmelser till tryggande av brukarnas rätt.

Det måste anses såsom en inkonsekvens, att statsmakterna i jordsocialt syfte lämna sin medverkan till att arrendatorerna å bolags och vissa enskildas jord på olika sätt erhålla ett välbehövligt skydd men likväl underlåta att helt tillämpa samma principer ifråga om sina egna arrendatorer, vilka å kronoparkerna i regel ingalunda befinna sig i gynnsammare villkor än bolagsarrendatorerna. I sitt yttrande över de s. k. jordsakkunnigas förslag medgav domänstyrelsen också, att det erfarenhetsmässigt visat sig, att vid upplåtelse av torp och lägenheter å kronojord, särskilt i skogsbygder, i huvudsak enahanda arrendebestämmelser måste följas, som i allmänhet i orten gälla för upplåtelse från jord i trävaru- och industribolags ägo. Man måste då fråga sig, varför icke detta förhållande må administrativt och författningsmässigt fastslås, varigenom nu berörda arrendatorer skulle vinna den ökade trygghet, som de känna sig i nödvändigt behov utav.»

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat domänstyrelsens yttrande över motionen. Styrelsen anför bland annat följande.

Yttrande av
Domänstyrelsen.

»I likhet med motionärerna håller styrelsen före att av statsmakterna fastställda ledande grundsatser i fråga om arrendeförhållandena i allmänhet i största möjliga utsträckning böra tillämpas å statens egna jordbruk. Vad då först angår frågan om rätt till nyodling och ersättning därför har styrelsen i sin hand att bestämma i vad mån nyodling å kronans jordbruksdomäner må verkställas och i vilken utsträckning ersättning därför må utgå. Täckdikning äger kronoarrendator utföra i enlighet med arrendelagens bestämmelser men arrendatorn är skyldig mottaga gottgörelse för erforderliga rör genom avdrag å arrendet. För större odlings- eller täckdikningsarbeten, varav egendomen tillskyndas synnerlig fördel, men arrendatorn under sin arrendetid ej kan tillgodogöra sig en kostnaden motsvarande inkomst, kan gottgörelse efter domänstyrelsens prövning tilläggas arrendatorn genom skälig minskning i ett eller flera års arrendegift.

De för kronans jordbruksdomäner sålunda gällande snävare bestämmelser behöva emellertid ej i och för sig innebära en sämre ställning i arrendeförhållandet för nyttjanderättshavaren. Vid prövning av föreliggande ansökningar lär nämligen styrelsen icke underlåta att tillämpa de generella reglerna i arrendelagstiftningen när avgörande hinder därför ej möter. För styrelsen är det emellertid av betydelse att vara i tillfälle att i förväg pröva lämpligheten av och de ekonomiska förutsättningarna för igångsättandet av större grundförbättringsarbeten. Ur synpunkten av angelägenheten att på ett ändamålsenligt sätt tillgodogöra de under styrelsens förvaltning ställda egendomarna har styrelsen därför ej funnit anledning påkalla ifrågasatta ändringar i förvaltningsgrunderna.

Vad angår frågan om arrendetidens längd hava motionärerna erinrat att enligt gällande förvaltningsgrunder arrende av kronoegendom i allmänhet skall omfatta tjugو år men att utarrendering på kortare tid må ske om, bland annat, under närmast följande åren sådant förhållande kan antagas inträda, som väsentligen inverkar på arrendevärdet. På grund av denna bestämmelse har Kungl. Maj:t föreskrivit vissa inskränkningar i arrendetidens längd under krisåren och tiden närmast därefter. Kungl. Maj:t har sålunda genom brev den 10 oktober 1919, den 30 april 1920, den 10 mars 1922 och den 23 mars 1923 förordnat att arrendetiden för under åren 1920—1925 arrendelediga kronoegendomar skulle begränsas till fem högst sju år samt genom brev den 4 april 1924 och den 17 april 1925 beträffande åren 1926 och 1927 arrendelediga kronoegendomar föreskrivit att arrendetiden skulle begränsas till tio år dock med rätt för domänstyrelsen att, där särskilda förhållanden skulle synas styrelsen påkalla att egendomen upplåtes på längre tid än tio år, utsträcka arrendetiden till högst tjugو år. I fråga om de egendomar, vilkas arrendetider utlöpa under år 1928 och senare, hava några föreskrifter i angivna hänseende icke meddelats av Kungl. Maj:t.

Styrelsen har emellertid fortfarande endast undantagsvis utarrenderat gårdar för längre tid än tio år. Enligt styrelsens uppfattning hava nämligen förhållandena ännu ej stabiliserats så att arrendeperioder om tjugو år annat än i undantagsfall bort vinna tillämpning. Då enligt gällande bestämmelse arrende skall fastställas i penningar och det givetvis möter stora svårigheter att överblicka en längre tids ekonomiska förhållanden, har de rent affärstekniska synpunkten på frågan även verkat återhållande härutinnan.

I detta sammanhang får styrelsen erinra, att styrelsen redan i utlåtande av den 21 augusti 1922 över avgivet betänkande med förslag till förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner framhållit önskvärdheten av att arrendeavgälden bestämdes i naturaprodukter under uttalande, bland annat, att en återgång till de tjugوåriga arrendeperioderna då kunde äga rum utan att det behövde befaras att avgälderna mot periodens slut bleve alltför låga och att arrendevärderingarna då skulle kunna äga rum utan att hänsyn behövde tagas till motsedda hög- eller lågkonjunkturer.

Under återopande av vad styrelsen sålunda tidigare uttalat om det nära sambandet mellan frågorna om återinförande av längre arrendeperioder och om sättet för arrendeavgäldernas utgörande, får styrelsen i förevarande hänseende ytterligare framhålla, att ett bibehållande av penningen som ursprunglig värde-mätare på arrendena vid arrendeavtal på längre tidsperioder givetvis medför risk såväl för arrendatorn som för kronan och att de långa arrendeperioderna naturligen ofta verka hindrande för egendomarnas disponerande för andra ändamål än utarrendering.

Med anledning av de utav motionärerna gjorda uttalandena att även arrendatorerna av kronans å kronoparker belägna torp och lägenheter borde genom längre utsträckning av arrendetiden beredas större trygghet tillåter sig styrel-

sen erinra om den redogörelse i ämnet, styrelsen lämnat i underdånigt utlåtande den 15 september 1926 angående jordsakkunnigas förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom. I detta utlåtande framhölls, att nu ifrågavarande torp och lägenheter näppeligen kunde anses som verkliga jordbruk eller deras upplåtelse som egentliga arrenden. Fastigheterna voro snarare att betrakta såsom arbetarlägenheter, av vilkas jordbruk innehavarna endast i undantagsfall erhöle sin huvudsakliga bärgning. Det framhölls därjämte, att det för skogsbruket vore av synnerlig vikt att nämnda fastigheter innehades av personer, som kunde utföra effektivt arbete i skogarna, att fastigheterna sålunda närmast vore att anse såsom för skogsarbetare utgående löneförmåner, varför upplåtelse på längre tid givetvis ej kunde förekomma, att ottrygghet i besittningen emellertid ej bleve en nödvändig följd av att upplåtelsen skedde på kort tid, enär det låge i kronans intresse att tillse att dess underhavande levde i trygga och säkra förhållanden samt att under senare år bland de tusentals skogsarbetare, som vore i kronans tjänst, uppsägning från innehavande lägenheter förekommit endast i ett eller annat enstaka undantagsfall.

I motionen 299/2 omförmäles att ett antal arrendatorer å Vassgård, Björneborgs, Håkansbols, Villingsbergs, Stadra och Klotens kronoparker i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om sådan ändring i de administrativa bestämmelser, som gälla för utarrendering av jordbruk å kronoparker i de delar av landet där norrländska arrendelagen nu gäller, att de måtte bli likställda med bolagsarrendatorerna och att de i nyttjanderättslagen antagna bestämmelserna om bolag måtte tillämpas å arrende inom kronoparkerna i övriga delar av riket. Föreläggande skrivelse har av Kungl. Maj:t remitterats till domänstyrelsen för avgivande av yttrande i ämnet och har styrelsen, som för närvarande är sysselsatt med utarbetande av en redogörelse för de i motionen behandlade frågor, för avsikt att i en nära framtid avgiva det begärda yttrandet.

Slutligen anser sig styrelsen böra erinra om det av styrelsen tidigare påpekade förhållande att, medan arrendelagen alltid utgår från att vid brukarens frånträdande av arrendet jorden återgår till jordägaren, alltså ej till en ny arrendator, i fråga om kronojord städse måste förutsättas ettdera av de två alternativen, ny utarrendering (eventuellt upplåtelse med åborätt) eller försäljning, vilket förhållande synes styrelsen böra föranleda modifikation i arrendelagens bestämmelser i vad de röra kronojord.»

Såsom framgår av ovanstående äga motionerna delvis samma innebörd. I desamma avses en sådan ändring i nu gällande praxis beträffande arrendetiden för kronans fastigheter, att dessa tider såvitt möjligt komme att överensstämma med de minimitider, som jämlikt lagen den 27 juni 1927 om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom är fastställd för utarrendering av bolags- och fideikommissjord. I motionen II:299 har huvudvikten lagts vid de å kronoparker befintliga lägenheterna, medan i motionerna I:210 och II:297 särskilt anmärkes på den bristande överensstemmelsen mellan allmänna arrendelagens stadganden sådana de nu lyda efter den under 1927 vidtagna ändringen och föreskrifterna i kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltning av kronans jordbruksdomäner.

Utskottet. Utskottet får till en början erinra, att arrendelagens bestämmelser äro av tvåfaldig art, i det att vissa äro tvingande, avsedda att gälla oavsett vad ar-

rendekontrakten må innehålla däremot stridande, under det att andra äro dispositiva, vilka skola äga tillämpning, endast där ej annat avtalats mellan kontrahenterna. Som bekant gälla de tvingande bestämmelserna även beträffande kronan såsom upplåtare. De dispositiva stadgandenas giltighet är däremot beroende av de förvaltningsföreskrifter, som finnas utfärdade, och den praxis, vederbörande myndigheter följa. I detta sammanhang är att märka, att gällande grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner icke ansetts tillämpliga beträffande de — såsom i motionen II: 299 framhålles — till ett avsevärt antal uppgående lägenheter, som äro belägna å kronoparkerna; för dessa lägenheters förvaltning finnas alltså inga generella bestämmelser.

Motionärerna utgå från att reglerna för kronans arrendeupplåtelser böra bringas i närmast möjliga överensstämmelse med de stadganden och grundsatser, som innehållas i den allmänna arrendelagen. Utskottet delar denna uppfattning, till stöd för vilken bland annat torde kunna åberopas de synpunkter, som från statsmakternas sida kommo till uttryck i samband med antagandet av 1907 års allmänna arrendelag. Denna arrendelagstiftning ansågs på sin tid böra föranleda en fullständig omarbetning av då gällande grunder för förvaltning av kronans jordbruksdomäner, och förslag därutinnan framlades redan vid 1908 års riksdag. Vid anmälan av ärendet anförde dåvarande departementschefen, bland annat, följande:

»Det nu föreliggande förslaget utgår (emellertid) från den synpunkten, att, då statsmakterna genom sitt antagande av den nya lagen enats om, att de där meddelade bestämmelserna, även i de delar de icke äro av tvingande beskaffenhet, äro för det rättsförhållande, de avse, ändamålsenliga och lämpliga, staten även bör, såvitt ej särskilda förhållanden betinga undantag, giva dem tillämpning på de avtal, som av densamma ingås i fråga om den tillhöriga fastigheter.»

Samma principiella uppfattning torde återspegla sig i ett av lagrådet gjort uttalande över ett i förslaget till 1927 års ändringar i arrendelagen förekommande förbehåll, varigenom kronan, kommun eller municipalsamhälle såsom upplåtare skulle undantagits från tillämpning av en viss bestämmelse av tvingande natur. Lagrådet yttrade i detta sammanhang, bland annat, följande:

»Frågan är av principiell betydelse. Om stat och kommun anses kunna utan fullgoda grunder frikallas från att i privaträttsliga förhållanden iakttaga vad som eljest är till allmän efterlevnad påbjudet, helst på ett område, där de borde föregå med gott exempel, så frestas lagstiftaren att icke med tillbörlig omsorg överväga vad ur allmänna välfärdssynpunkter kan billigtvis fordras av de enskilda, och respekten för hans påbud undergrävas.»

Det synes utskottet uppenbart, att de förändringar, som arrendeinstitutet undergått genom 1927 års lagändring, böra föranleda en revision av de regler, som följas beträffande utarrendering av kronans fastigheter. De principer, som enligt vad ovan berörts, tillämpades vid den omarbetning av förvaltningsgrunderna, som ägde rum efter antagandet av 1907 års lag, torde alltjämt äga giltighet. Utskottet vill emellertid framhålla, att denna revision bör avse jäm-

väl den praxis, som tillämpas beträffande upplåtelser av ovan omförmälda å kronoskogarna förefintliga fastigheter. Såsom ovan berörts saknas generella bestämmelser rörande upplåtelser av dessa fastigheter. Utskottet anser sig böra ifrågasätta att i samband med den revision, utskottet här vill förorda, jämväl må tagas i övervägande utarbetande av dylika bestämmelser, vilka i möjligaste mån torde böra anpassas till vad som må komma att gälla beträffande upplåtelser från jordbruksdomänerna.

Om det alltså synes utskottet helt klart, att en revision av nu ifrågasatt slag bör äga rum i ändamål att — i den mån avgörande hinder därför ej möter — anpassa reglerna för kronans jordupplåtelser efter den allmänna arrendelagens bestämmelser och grunder, kan utskottet däremot icke finna lämpligt att nu ingå på ett ståndpunktstagande till de särskilda detaljspörsmål, som i detta avseende komma att uppstå.

Beträffande frågan om arrendetidens längd anser sig utskottet dock böra göra ett särskilt uttalande. Utskottet får härvid erinra, att vid en jämförelse — sådan den motionärerna vilja uppdraga — mellan å ena sidan de bestämmelser, som genom 1927 års arrendelagstiftning infördes beträffande upplåtelser från bolags- och fideikommissjord, och å andra sidan de regler, vilka tillämpas i fråga om upplåtelse från kronojord, måste uppmärksammas, att förstnämnda bestämmelser allenast avse arrenden, som omfatta minst fyra och högst tjugufem hektar. Härav följer, att motionärernas syftemål rörande arrendetiden för kronans jordupplåtelser till stor del faller utom ramen för en dylik jämförelse. Utskottet anser emellertid, att tillräckliga skäl torde föreligga att överväga en jämkning i allmänhet av den praxis i fråga om arrendetider, som under de senare åren tillämpats. I detta avseende håller utskottet för sin del före, att arrendetiden för kronans fastigheter, endast då särskilda skäl därför tala, bör omfatta kortare tidsrymd än tio år.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 210 och II: 297 samt II: 299 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder i syfte att reglerna för upplåtelser under nyttjanderätt från kronans mark må i möjligaste mån anpassas efter den allmänna arrendelagens bestämmelser och syftemål.

Stockholm den 10 maj 1928.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 66.